

прав суб'єктів господарювання.

Література

1. Селиманова С.М. Международный опыт лицензирования: монография. Ташкент. Академия МВД Республики Узбекистан. 2016. 112 с.
2. Мельничук Г.В. Лицензирование как форма государственного регулирования предпринимательской деятельности в России и США: дис... канд. юрид. наук. Москва. 2007. 224 с.
3. Мацелик Т.О., Шапочкіна М.В. Правове регулювання сфери ліцензування: закордонний досвід. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2017. Вип. 1 (5). С. 178-185.
4. Белкін Л.М. Закон від 02.10.2019 року № 139-IX щодо змін у системі ліцензування: деякі наслідки для учасників фондового ринку. Stockworld 23.12.2019/ URL: <https://www.stockworld.com.ua/ru/column/zakon-shchodo-zmin-u-sistemi-litsienzuвання-naslidki-dlia-fondovogho-rinku>

УДК 342.413 + 342.415(043.2)

Белкін М.Л., к.ю.н., адвокат,
м. Київ, Україна

ЄДНІСТЬ ПРАВОЗАСТОСУВАННЯ ЯК КОНСТИТУЦІЙНИЙ ПРИНЦИП: ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА

Відповідно до ст. 13 Закону України «Про судоустрій та статус суддів», висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду України, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права. При цьому, згідно із ч. 4 ст. 17 цього Закону, єдність системи судів загальної юрисдикції забезпечується єдністю судової практики. Отже, єдність судової практики визнається одним із основних процесуальних судових принципів.

Водночас, автор виходить з того, що цей процесуальний принцип не обмежується виключно процесуальним значенням. По суті, єдність правозастосування є конституційним принципом, а вимога забезпечення єдності судової практики є способом забезпечення конституційного принципу єдності правозастосування.

З теоретичної точки зору такий підхід відповідає визнанню концепції природного права, яке покладене в основу Конституції України та більшості конституцій демократичних країн. Зокрема, Л.О. Корчевна зазначає, що «закріплення на конституційному рівні природного права і суспільного договору основою сучасного правоустрою України засвідчило, що ми визнали європейську правову традицію у вченні про державу і право. Відтепер теорія природного права вписана в чинне право

України... Теорія правової держави є здобутком європейських природно-правових (а не позитивних) шкіл і, відповідно, наскрізь пронизана вимогами природного права» [1, с. 1].

Як зазначає С.С. Сливка [2, с. 22-23], природне право є підґрунтям для наближення національних правових систем до стандартів міжнародного права. Концепція природного права обґрунтовує необхідність, бажаність формувати національне право так, щоб населення світу *не зазнавало протилежних (крайніх) санкцій за одну і ту ж дію*. Адже природні закони є єдиними на цілий світ, тому людські закони повинні до цього також прагнути.

Згідно ст. 13 Конституції України, усі суб'єкти права власності рівні перед законом. Згідно ст. 24 Конституції України, громадяни мають рівні конституційні права і свободи та є рівними перед законом. Згідно пункту 1 ст. 129 Конституції України, однією з основних засад судочинства визнана рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом.

Наведені конституційні вимоги рівності означають, що за однакових умов повинні прийматися однакові за змістом рішення, оскільки, як зазначено вище, не можна допускати, щоб в однакових умовах особи отримували різні висновки із правомірності/неправомірності своєї поведінки чи поведінки контрагентів.

В результаті конституційної реформи 2016-2017 рр. ключова відповідальність за дотримання принципу єдності правозастосування покладена на реформований Верховний Суд. Так, згідно частини 4 ст. 236 Господарського процесуального кодексу України, ст. 263 Цивільного процесуального кодексу України, частини 5 ст. 242 Кодексу адміністративного судочинства України, при виборі і застосуванні норми права до спірних правовідносин суд враховує висновки щодо застосування норм права, викладені в постановках Верховного Суду. Однак для того, щоб судова практика судів нижчих інстанцій була стабільної, перш за все, повинна бути стабільною судова практика самого Верховного Суду. Однак насправді це не забезпечується.

Так, тривалий час залишається невизначеною ситуація із застосуванням мораторію на вилучення іпотечного майна в порядку позасудового врегулювання, який (мораторій) запроваджено Законом від 03.04.2014 р. № 1304-VII «Про мораторій на стягнення майна громадян України, наданого як забезпечення кредитів в іноземній валюті»³ [3]. Так, у рішеннях дореформеного Вищого адміністративного суду України від 29.03.2017 р. № К/800/52587/15⁴, постреформеного Касаційного цивільного суду (далі – КЦС) від 14.02.2018 р. у справі № 127/8068/16-ц⁵ визнано, що *мораторій діє*. Однак, у Постанові від 13.06.2018 р. у справі

³ Далі – Закон «Про мораторій»

⁴ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/65906412>

⁵ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/72243522>

№ 645/5280/16-ц⁶, КЦС визнав, що *мораторій не діє*. При цьому про причини зміни позиції колегія суддів 13.06.2018 р. не повідомила.

Вказана Постанова від 13.06.2018 р. все літо і майже усю осінь 2018 р. була підставою для ігнорування мораторію. Наприклад, у Постанові від 28.11.2018 р. у справі № 760/4725/17⁷ Київський апеляційний суд відмовив особі у застосуванні мораторію, з посиланням на те, що «аналогічних висновків дійшов Верховний Суд у постанові від 13.06.2018 р. у справі №645/5280/16-ц».

Однак, вже 31.10.2018 р. прийнята Постанова у справі № 465/1310/17⁸ КЦС, у якій знову визнано, що мораторій *діє*. На цій підставі у Постанові від 06.12.2018 р. у справі № 758/2524/17-ц⁹ Київський апеляційний суд підтримав застосування мораторію, з посиланням на висновок Верховного Суду від 31.10.2018 р. у справі № 465/1310/17. Цікаво зазначити, що і Постанову від 28.11.2018 р. і Постанову від 06.12.2018 р. Київський апеляційний суд приймав в однаковому персональному складі суддів.

Отже, така ситуація явно порушує права осіб на рівність перед законом.

Література

1. Корчевна Л.О. Проблема різноджерельного права: дослід порівняльного правознавства: автореф. дис... д-ра юрид. наук : спец. 12.00.01. К. 2005. 37 с.

2. Сливка С. Українська національна філософія права: антологічний ракурс. Львів : Воля, 2001. 168 с.

3. Белкін Л.М. Іпотечне застереження знову не перешкоджає застосуванню мораторію на стягнення іпотечного майна громадян України: коливання позиції Верховного Суду. *Вісник Національної асоціації адвокатів України*. 2019. № 1-2 (50). С. 36-39.

УДК 341.824:338.47 (043.2)

Виноградова А.І., аспірантка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ОПТИМІЗАЦІЯ КАДРОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СУДІВ

Судова влада – незалежна і самостійна гілка державної влади, яка здійснюється судами. Головний зміст поняття «суд» полягає в тому, що це державний, владний орган, покликаний здійснювати правосуддя в державі. Судоустрій являє собою організаційне оформлення судової системи.

⁶ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/7496338>

⁷ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78310699>

⁸ <http://reyestr.court.gov.ua/Review/78129590>

⁹ <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/78575194>